

שיח תלמידים

"צידוק הדין" של שמואל פארלי הי"ד

מצאנו לנכון להביא כאן מכתבו של אחד הגופלים. וממנו עולה צידוק הדין ערב הושענא רבא, לפני חיתום הדין. שמואל פארלי הי"ד תלמיד ישיבת "כרם ביבנה" — נפל באסרו חג סוכות כמה ימים לאחר כתיבת מכתבו,

בע"ה כ' תשרי תשל"ד

לקב' מו"ר הרב עוזי קלבהיים שליט"א

שלום.

קודם כל עלי להתנצל על כך שאני כותב גלויה בלבד, לא תמיד יש אפשרות לכתוב מכתב ממש.

אני נמצא כאן בדרום הרחוק ולא תמיד כשרה השעה לשבת וללמד כמו שצריך. אני מחזיק בטנק "שערי תשובה", והנה אני קורא בשער השני: "וירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאד — זה המות, כי גם המות טוב להכניע את הנפשות, להיות חתת א-להים על הלבבות ולבלתי עשות העולם הזה עיקר".

והלא המות פה קרוב מאד בעת הפגזות והפצצות, והאדם, אפילו נמצא מאחורי פלדה עבה אין לו לסמוך אלא על אביו שבשמים. אמש רקד המות סביבנו ואני עמדתי בפנים עם ספר תהילים ביד ואחד מאנשי הצוות — אף הוא דתי — אמר לי כי לא נכון לעשות כן, כיון שכל מעיני צריכים להיות נתונים לתפעול הטנק. ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים.

ואולי מלחמה זו באמת כדי לתת חתת אלוקים על הלבבות. אחד ממפקדי התוכח וטען איזו הצדקה יש לכל החללים, אפילו אם יש כאן מטרה נעלה. הוא הודה שלנו המאמינים בשי"ת קל יותר להבינו כיון שביכולתנו לומר: "הגסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם, לעשות את כל דברי התורה הזאת".

בברכת מועדים לשמחה
תלמידך שמואל

הרב היקר לי,

המצב לא השתנה פה עדין...

אני חושב קצת בשבוע זה, ויש זמן לחשוב. אז אני תמיד הייתי בטוח שעם ישראל יהיה לעד, אבל לא הבנתי מה הרבונגו-של-עולם עושה לעם ישראל. ואם זה נסיון לראות אם נחזיק באמונה — אז יש לי תשובה לרבונגו-של-עולם, אני עד לרוח החזרה בתשובה שמפעמת במחנות צה"ל, מקבוצניקים עד עירונים וסתם פקידי בנקים. ואפי' אצלנו הדתיים איזו תורה בתשובה! איזו התחזקות!

דוגמא: בחור — מקיבוץ חפצי בה נדמה לי — שאינו יודע אפי' מאיפה קוראים את פרשת השבוע, הוא חשב שמתוך תהלים, — צועק שרק בעזרת ה' הגענו עד הלום... (תלמיד ישיבת "קרית ארבע")

מוצש"ק לסדר "ורב יעבוד צעיר"

כותב אני אליך לפני סעודת "מלוה מלכה" משום שרגשותי בוערים בקרבי, ואני מוכרח לכתוב למישהו. הרגשתי כל השבת שמשיח קרוב מאד לבוא וגאולה שדורות כה רבים חיכו לה אנו נזכה לה וצריך להתכונן היטב, אולי בזכות מסירות הנפש של כלל ישראל נזכה למה שלא זכו דורות.

שמעתי היום את הגמ' המספרת שרצו לעשות חזקיה משיח וסנחריב גוג ומגוג. אלא שלא אמר שירה, כלומר ששייך שאנו נתפלל שמה שעברנו יהא חבלי משיח ושתושלם ישועתנו. וכדי שלא נפסיד את השעות הגדולות של בטחון בה' וקרבה כה גדולה אליו, אנא התאמצו חזק בשירת התורה ואנו כנגדכם נתאמץ ברגשות אמונה ואולי בזכות כלל ישראל תהא השירה לשירת הגאולה על גאולתנו ועל פדות נפשי כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו.

חלילה לנו בחזית התורה ובחזית הצבא להתפס לדאגה ויאוש ח"ו שנתפסים אליו חלק מן הציבור. עלינו להיות גדולי אמונה. הן לימים אלו חונכנו ולמדנו את כל תלמודנו וכל שעה חייבים אנו להודות לה' על הניסים והנפלאות ולברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה, דהיינו כהסבר הגמ' בברכות לקבלינהו בשמחה. "הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו".

(תלמיד ישיבת "הכותל")

שוב אני כותב וזה אחרי שבמוצש"ק קבלתי ד"ש עקיפה כששמעתיך קורא את מכתבי ברדיו, ביחד עם מכתבי בני הישיבה האחרים. כשמעתי את תכנם של המכתבים, התברר לי עד כמה החינוך הישיבתי נושא פירות, שכן שעת המלחמה היא שעת אמת ואיש אינו משתעשע במליצות. אם אנו חושבים על הלכות מלחמה שבהלכות מלכים הרי אין ספק שזכינו.

עלה בדעתי שכדאי לקבץ מכתבי בני ישיבה מן המלחמה ולפרסמם, וזה, מלבד ערכם העצמי, כדי להראות שיש בתוכנו (ואני מתכוון לכללות הציבור במדינה) אנשים רגישים וחושבים שדרכם ברורה להם והם אינם תבוסתנים ו/או מבולבלים כרוב המשתתפים "בשיח לוחמים" שהוא לדעתי תעודת עניות נוראה לחינוך הקבוצי.

ביחס למצב כאן הרי ברור לנו בלי שום ספק שאם לא היתה הפסק האש, היה מתקיים בנו "לא אשוב עד כלותם", וכפי שאמרתי פעמים רבות לחברי בישיבה הרי מלמדים אותנו פרקי תהילים האחרונים, את הדרך מ-"הללי נפשי" דרך ירושלים ו"מגיד דבריו ליעקב", ובהמשך "כל חסידיו בני ישראל עם קרובו" ובפרק קמ"ט "לעשות נקמה בגויים תוכחות בלאומים". ורק אז נוצרת האפשרות ל"הללו אל בקדשו... כל הנשמה תהלל יי". בפרק זה אין ישראל ואין יעקב ואין שום חלוקה ומחלוקת ביקום אלא כל הנשמה שלב מוכרח למצב זה הוא השלב של "נקמה בגויים תוכחות בלאומים". מי יודע אולי אנו נמצאים בשלב זה.

אני מקוה שבני הישיבה שאינם בחזית חזרו ללימודים. לדעתי כיוון שכולנו עומדים בקשרי המלחמה, כדאי לתקן שכשם שאנו כאן שומרים לילה לילה כמה שעות ובמשך

כל הלילה ישנם אנשים ערים השומרים על האחרים, ראוי שיעשה כך גם בישיבה דומה אני כי משמרות של שלשה ארבעה אנשים (לפחות) במשך שעותיים שלושה כל הלילה אינן ענין קשה ומסובך ואני מקווה שכך יקום. עלי לסיים כאן בתקוה לחזור בקרוב לישיבה. אגב קבלתי כאן מסכת סוטה ואתחיל בע"ה ללמוד פרק שמיני הנוגע למצב.

(תלמיד ישיבת "הכותל")

עם תחילת חודש כסלו החילונו בישיבה לקיים משמרות של לימוד במשך הלילה וזאת לפי הצעתו של ר' יצחק ספיר וביזמתם הברוכה של תלמידי הישיבה.

(אל מחוץ לחומות)

שמחתי לקבל מספר מיילי דקדושה מהרב. ממש מרגן לקבל כאן על אדמת נכר אשר חלק מההסטוריה היסודית של עם ישראל קשור עם מקום זה. אבל עבורי עדיין זו אדמת נכר שכן "לא ירבה לו סוסים" נאמר למלך שלא ישוב את העם מצרימה. זו תקופה גדולה לעם ישראל: צרות באו עליו ומהם יושעו ה' יתברך. אבל עלינו לזכור את המחיר היקר שגאולת ישראל משלמת. אני כאן פעם ראשונה בחיי, נער צעיר שעדיין לא מהוקצע, המחפש את משמעויות החיים האמיתיים בדרך התורה, — נפגש עם ההרס והחרבן במלא עוצמתם, ועם מושג המות בכל אכזריותו, של גטילת חיי יצירה מאנשים שלא בחרו בדרך זו אלא בקשו למלא את תפקידם בעולמם. מעולם זה שאנו חיים בו כעת, ממושגים אלו שהם חלק מאתנו, צריך זינוק רב וזה אפשרי רק בעולם התורה, כולה טהור; טוהר ממצוות וטוהר חיים וטוהר היצירה וכו'. מתי יגיע היום שבו נוכל לשבת ע"י הסטנדר וללמוד את תורת האמת. מה שלום הרב? מה נשמע בישיבה? אני מבקש מהרב אם לא קשה לו לכתוב לנו קצת דברי תורה בהלכה.

(תלמיד ישיבת "הכותל")

... הנני מרגיש את הרגשתו בזעיר אנפין של אברהם אבינו לאחר מלחמתו עם המלכים, שחשש פן נגמרו זכויותיו.

קשה לתאר את ההרגשה של התבטלות והכרת תודה של כל אחד מאתנו שיצא בריא ושלם. שמחתנו מהולה בצער בל ישוער עבור הקרבן הזה של הטובים שבחבורה שהלכו מאתנו...

בדמעות בעינים קבלנו את הביקור של הרמ"ם מהישיבה, וכן מיתר הישיבות היה מעמד מרגש שייחרת בזכרונו של כל אחד שהשתתף. יתכן שנאלץ להשאר עוד הרבה זמן, אם כך נקוה שזוכה לבקורו של ראש הישיבה עצמו...

(תלמיד ישיבת "כרם ביבנה")

... מנסים אנו בחורי הישיבות כאן ביחידתנו למלא את החלל שנותר בנפשנו, בקביעת עיתים לתורה אם על צריח הטנק ואם על דיונות החול המזביריות תחת השמש הלוחטת. התגובות של החברה הלא-דתיים מעוררות אותנו יותר ויותר לעסוק בתורה. אנו מרגישים ממש ששם שמים מתקדש על-ידינו ברבים. אנו חשים את הקירבה הנפשית שלהם לאמונה למרות שברוב ימות השנה רחוקים הם מכל אמונה שהיא. בימים ובשעות אלו הניצוץ היהודי הנמצא אצל כל אחד ואחד מעם ישראל גדלק. לא פעם נתקלתי

באחדים מאנשי היחידה באמרם: כל חיי הייתי "גוי" ואם נהפכתי כיום ליהודי מאמין זה רק בגללכם כאן בחורי השיבות. התענינותם גוברת במיוחד במנהיגו; תפילות, ברכות, שבת וקידוש. מי יודע אולי — ותקותנו היא כך — שזהו חזון של "ושבו בנים לגבולם" בבחינת צר ומצוק מצאוני, מצוותיך שעשועי. תפילתנו אל ה' כי הוא יושיע ויפדה אותנו מכל צרה וצוקה ויחיש גאולתנו. אמן!

(תלמיד ישיבת "הכותל")

רגש של מצוה תוקפת אותנו ביודעינו כי בגופנו תורמים אנו להגנת הארץ ומצד שני החרדה, ומתוך רגשות אלו עולה רגש בלול משתי הרגשות רגש של גילו ברעדה.

(תלמיד ישיבת "הכותל")

שלום לרב יקר יקר,

... ברוך השם, אצלנו בטנק לא היו פגיעות כלל. יש ממש הרגשה של "גודה לך ונספר תהילתך על חיינו המסורים בידיך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת".

בכלל, כל תפילה פתאום "מדברת" וכ"כ מתאימה בדיוק למצב. זוהי תחושה שאי אפשר לבטאה במלים...

רציתי לכתוב על עוד הרגשה אחת. החברה בטנק דברו על כך האם לאדם דתי קל יותר כשהוא נכנס לסכנה של המלחמה? בלבי חשבתי שבעצם כל החיים האדם מישראל בקרא להיות מוכן לבצע משימות המוטלות עליו, קשות או קלות כל הזמן הוא בעצם חושב על כך ומתכוונן לכך.

גם במצב הקשה נתוני היסוד של תפקיד האדם והעם ותכלית המעשה הם אותם נתונים של המעשים שבכל השנה כולה, ומהם הוא שואב הרבה הרבה בטחון וחוזק. מהדהדת באזנו השיחה בישיבת ביום שני של ראש השנה. ושוב תודה על הכל...

(קטע מכתב שגשלח לרב חיים דרוקמן, ראש ישיבת אור עציון)

... הרבה הרבה עבר עלינו מאז נפרדנו מהבית. אין השעה כשרה עדיין להביע את כל שהלב מכיל, אך אני חש צורך לכתוב אליכם בכ"ז כמה מילים, גם אם תהיינה שגרתיות ונדושות.

עדוד רב וחיווק שאבתי מהמים אשר גמעתי ממעיינותכם. מים טהורים אלה היו "צידה" לדרך" חשובות בשעות הקשות במצבים אליהם נקלענו. באותם מצבים, כאשר אתה עומד פנים אל פנים מול עולם אכזר של אש ודם, מחפשים חוטים ועוגנים להאחז בהם ולהתחזק מהם.

מצאתים בדברים שלמדנו יחד מתורת האורות של רבנו זצ"ל, בשיחות של שעות הלילה שרק עתה אני יכול להעריך נכונה את חשיבותם ובעצם המגע עמכם שהראה את הנהיב, את התלם החרוש בבטחה בכל המבוכה שבה הייתי נתון ועדיין נתון גם היום...

אשמח מאד לקבל מכם עוד מילות חיווק ועידוד — חוטים איתנים המקשרים את ספינתי המיטלטלת על גדתה המערבית של תעלת סואץ עם עיר האבות.

הרבה אור וחום...

(מכתב לרב אליעזר ולדמן — ראש ישיבת "קרית ארבע" — ולאשתו)

לרבי זמורי שלום רב,

זו הפעם הראשונה שאני מתפלל בצורה שהתפללתי ומולנו במרחק כמה עשרות מטר בלבד חיילי האוייב כל השבוע אנו רואים אותם, צופים עליהם ועוקבים אחר מעשיהם, ובדיוק כך גם הם עושים, ובמידה מסוימת ניתן לחשוב ואולי לחוש שאנו זהים. אך בעת שירת "ידיד נפש", "לכה דודי", "ויכולו" "אדון עולם" ושיא השיאים "בשמע ישראל" שנאמר על ידנו בקול רם וביחד, הרגשת התרוממות נפש מיוחדת, ובעת השירה שהיתה חזקה ויפה יותר משבתות אחרות, הרגשתי כאילו באו התפילה וקטעי השירה בקול לומר לאוייב: בהרבה דברים אנו דומים לכם אתם לובשים מדים ואף אנו לובשים מדים, לכם כלי נשק ואף לנו, לכם תותחנים ולנו תותחנים, לכם עוזרים גויים אלו ולנו אחרים, אנו מכאן ואתם שם. אך בדבר אחד והוא החשוב מכולם אנו שונים: אנו יהודים! בנו בחר הקב"ה להיות לו לעם סגולה, וגם אם קבלנו מכות ונדלדלו שורותינו אנו מאוחדים לעבוד את תורתו ולפאר שמו. איני יודע אם גם אחרים הרגישו כך. לא דיברתי על כך עם איש אך זו היתה הרגשתי בעת התפילה והרגשה זו לוותה אותי כל השבת.

אגב, בעת שהתפללנו והיה עוד קצת אור הבחנתי שממול מתפלל חייל מצרי אחד, בודד, ולדעתי גם בכך סמליות. תורתנו היא תורת חיים ומתאמת לכל מצב ואופן בו נחיה, ואף אם במלחמה אנו, נעשה הכל כדי להדר במצוה ולהתפלל בציבור בקול רם ובדבקות, למען ישמעו וידעו כולם כי עם ישראל כעם — לעולם חי וממשיך לקיים את תורת ישראל בארץ ישראל...

(קטע מכתב שנשלח לרב חיים דרוקמן, ראש ישיבת "אור עציון")

לרבי זמורי היקר שלום!

מאז שבת "מהדהדת" בי התחושה הנפלאה של רגעים גדולים בשבת האחרונה. אני מרגיש צורך לספר עליהם.

בעצם כל השבת כולה היתה חויה מיוחדת, האמת היא שכל שבת נוספת פה היא בבחינת "מעלין בקודש" בתחילה תפלה בצבור וקריאת התורה, אח"כ תפלה קבועה באוהל בית כנסת סעודה שלישית עם דברי תורה, יותר מאוחר נוספו ריקודים לפני ערבית של מוצאי שבת, הפעם היה עוד למעלה מזה.

את קבלת שבת וערבית אנחנו מתפללים לאור נרות, מידי שבת חוזרת התמונה הנפלאה של חיילים במדי צה"ל. בכובעי גרב לראשיהם, רוב רובם צעירים שסיימו לא מזמן את שרותם הסדיר בצבא, כשהם עומדים באוהל המואר בנרות שבת ושרים בהתלהבות "ידיד נפש אב הרחמן משוך עבדך אל רצונך" או "התנערי מעפר קומי לבשי בגדי תפארתך עמי". תמונה ממש מרוממת ואם רוצים אפשר גם לראות מאחוריהם את דמויותיהם של החיילים תחת פיקודו של יהודה המכבי מבית חשמונאי, כשהם עומדים בפתח איוז מערה נסתרת ומקבלים את פני שבת המלכה, או אפשר גם שאלה הם חייליו של דוד מלך ישראל שאת זמירותיו הם שרים בפיהם עם התקדש היום, מתוך האוהל מתפשטת לה שירת "זמור שיר ליום השבת" ונשמעת על פני המחנה כולו וים החולות שמסביב, בוקע לו הכרוז ש"טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות".

לאחר התפלה נשמעו שירת "שלום עליכם מלאכי השלום" ו"אשת חיל מי ימצא" ולאחריהם קידוש וטעימת מזונות, כמו בכל ערב התישבנו גם הפעם ללמוד הקבוע במשנה (מס' ברכות) אבל באופן ספונטני החלה שוב שירה: "תורת ה' תמימה משיבת

נפש", "ואלה ברכב ואלה בסוסים" וכן הלאה במשך כחצי שעה (1) בהתלהבות ובשמחה. אחרי הלמוד הלכנו כמה חבריה לטנק שלי וערכנו סעודת שבת משותפת, כולל זמירות, שיר המעלות וברכת המזון בזימון. דבר שכבר זמן רב שלא זכינו לו. למחרת בבוקר לאחר התפלה וארוחת בוקר (שהיתה שוב משותפת) התקיים שעור בפרשת שבוע על פי הגליונות של נחמה ליבוביץ. אחר הצהריים התקבצו החבריה, ללא תכנון מוקדם, וכל אחד עסק בלמודו, פרשת שבוע, גמרא או דינים. היתה ממש אוירה של סדר בישיבה. אחרי מנחה התישבנו ושרנו שירי סעודה שלישית עד תפילת ערבית כך נהגנו גם בשבתות קודמות אבל הפעם זה היה חזק במיוחד, שרו הרבה ניגונים ושירים שקטים כשהשמש הולכת ושוקעת בפאתי מערב. אפשר היה לחוש שהשירה באה ממש מהלב, מתוך מבועי אמונה ובטחון בישועת ישראל מתוך הכרה בגואל ישראל שלא יטוש את עמו. אפשר להרגיש את המחשבה וההזדהות המלווה את כל הנוכחים השרים "רחם בחסדך על עמך צורנו, על ציון משכן כבודך זבול בית תפארתינו, בן דוד עבדיך יבוא ויגאלנו" וכי' או "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם" — את הכיסופים של "זה כמה גכסוף גכספתי לראות בתפארת עורך". היתה אוירה של השירה בישיבה לפני צאת השבת. הסיום היה בתפלת ערבית ובקידוש לבנה ואחריו כמובן ריקוד של "טובים מאורות"...

ו"חודש טוב ומבורך". אני קורא פה את "כתבי הרב מאיר בר אילן — לשאלת המזרחי" (הוצאת מוסד הרב קוק), הוא כתב הרבה על המזרחי, תפקידו ויעודו בהסתדרות הציונית ובמדינה העתידה לקום. תוך כדי כך הוא נוגע בשאלת החינוך בבתי הספר. הרהרתי הרבה פעמים במשך השבת לו כל אותם גדולי התנועה בחזון ובמעשה היו באים ושוהים במחנה בשבת כזו, כמה היו נהנים למראה כל זה. אולי בזה היינו יכולים להודות להם במקצת על כל מסירות הנפש בבנין החינוך שלנו שבזכותו קיבלנו את מה שיש לנו היום. אני מקוה בעזר השם שנמשיך כך לכולנו זוהי הזדמנות מיוחדת לדבר כזה במילואים, זה כמובן מקל וגותן הרבה כח.

(גשלח לרב חיים דרוקמן, ראש ישיבת "אור עציון")

ב"ה יום ה' כ במרחשון תשל"ד

... ברוך ד', שנשארתי חי ובריא לאחר כל מה שעבר עלינו. המלחמה הזאת בנתה אותנו מעל ומעבר לכל מה שספגנו כל השנים. על אף הועזוע הקשה והסבל הרב שהיינו ועדיין אנו עדים לו בעם, אני משוכנע שכל מי שרעיון הגאולה קיים אצלו בתודעה בצורה ברורה, הרגיש שהנה אנו עוברים מהלך הסטורי מן החזויים על ידי גביאינו על אחרית הימים. דווקא המשבר הגדול נותן לנו את ההרגשה שהנה אנחנו עוברים מהלך היסטורי של חבלי משיח. אותן נבואות הצופות אסונות כל כך גדולים היו רחוקות מאתנו אולי בגלל שבתת ההכרה דחינו מעלינו ואמרנו "זה עדיין רחוק". הצרות הגדולות החזירו אותנו למציאות האמיתית והרגשתי יותר מתמיד עד כמה אנו נמצאים ממש ממש בתוך הגאולה.

אותם בחורים שיכלו לשמור על מעט שלווה-נפש, ולהזכר בהבחנת הגאולה לעם ישראל, הביאו ברכה רבה במיוחד בימים הראשונים לאלה שרוחם נפלה מכבד הקרב ומהוויית

המלחמה המזועזעים. די היה במלים פשוטות, שכן באותו מצב כל אחד נאחז בכל "קרש" שהושיטו לו. מאידך כולנו עכשו דואגים למצב המדיני ולעמידת ההנהגה שאינה נראית לנו, על אף שאיננו יודעים את כל הפרטים. אני מגיח שהרב יודע הרבה יותר מאתנו, ובוודאי גם לו יש בקורת. נדמה לי גם שהתעלמות מהמצב, מתוך דרישה של אחדות ושל חסול "מלחמות היהודים", אינו תופש במקום שהמצב הוא פקוח-נפש מדיני. קשה לנו לשקול מהן הדרכים המתאימות לפעולה, מלבד חקירות ובדיקות העבר שכל כך מדברים עליהן. יש צורך בהכנה נפשית ואינפורמטיבית לעתיד, כדי שנדע באלו מצבים אנו עלולים לעמוד, מהי השקפתנו ואיך לפעול בכל מצב. אנו מאד מקווים שהתנועה תתרום ככל שביכולתה לשפור המצב, ואולי אף לשנויים דרסטיים. מכל מקום אנו סמוכים ובטוחים שצור ישראל וגואלו ינחה אותנו בדרך אמת, שנוכל למצוא את דרכנו בתהפוכות המאורעות "והיה לעת ערב יהיה אור".

(קטע מכתב שנשלח לרב מ"צ נריה ע"י בוגר ישיבת כפר הרואה)

חיה זו של "מלחמת יום הכפורים" שנתה אותי ואני מאמין שגם את האחרים בהבנת התפילות ובפרקי תהילים ומשמעותם (ואקוה שזה לא זמני). מעולם לא אמרתי "אז ישיר" ככזו משמעות והבנה של המילים הפשוטות כפשוטו, כמו שאמרתי בימים אלה. כיוצא בזה שאר פרקים וקטעים בתפילה שנהיו מציאותיים ומשמעותיים כ"כ. פה כולם עליונים, בטוחים, ולאשרי גם חלק גדול מהחילוניים בוטחים בקב"ה ובנצח ישראל. גם באמונה האדם מתחזק בשעות כאלה, וזאת ראיתי גם אצל אחרים שהתחילו להניח תפילין ולהתפלל יום-יום בתמימות נעימה של ילד קטן שמגלה עולם חדש. נקוה שיהיה זה פתח קטן כפתחו של מחט, והקב"ה יפתח לבנו כפתחו של אולם. שמעתי ביישיבה קול תורה וזה הרנין את לבי. גם לי יש זמן כעת ללמוד ואני מנצל זאת ללמוד מסכת תענית שהיא יחסית קלה. הלמוד נותן לי את ההרגשה הטובה שגם בשעה שהתותחים שותקים אני ממשיך להלחם והפעם זו מלחמתה של תורה. לולא שמתחילה השמש לשקוע (אגב, השקיעה נהדרת פה) ואני צריך ללכת להתפלל מנחה, הייתי מאריך יותר.

(תלמיד ישיבת "הכותל")

שמחתי שמחה עצומה מעומקא דליבא כשקבלתי את העלון של הישיבה, זה היה כמשב רוח ביום חמסין וכמים בלב מדבר וישימון רוחני, "ואין מים אלא תורה". וממש בזמנים אלו אפשר להעריך כמה תורה היא אילת אהבים ויעלת חן, דברים שאי אפשר להרגיש בחיים השגרתיים.

יש לי ב"פאוטש" קצוש"ע ובזמנים חפשיים בסיוור אני לומד. ברשותו רציתי להוסיף דבר מה על דבריו בחזית — הגולן, מסופר שראו את הרב קוק זצ"ל יום אחד בזמן מלחמת העולם הראשונה מתיגע מאד בלימודו בצורה בלתי רגילה. שאלוהו לפשר הדבר ובקשוהו שינוח קצת בחינת "ונשמרתם" והוא ענה: נאמר "וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק" שדוקא בשעת מלחמה צריך ללון בעומקה של הלכה...

(תלמיד ישיבת "הכותל")

מכתב אברך לאשתו, תלמיד ישיבת הכותל

השבת קוראים הפטרת "והמלך דוד זקן בא בימים", אז אולי הגיע סוף זמן ההמתנה של בן-דוד. כתוב גם בפרשה על הכתרת שלמה המלך, ושמא הגיע גם, סוף סוף, זמן ההכתרה של בן-דוד. נוסף. קראנו יחד השבוע על תחילת התכנון של בנין בית המקדש הראשון (הזמנת עצים מחירם מלך צור), ואולי כבר הגיע הזמן לבניתו של בית המקדש האחרון.

בחז"ל נמצא המושג קטן = אמונה. יכול אדם להיות חכם להפליא, ומגיע למסקנות נכונות בהחלט, ועדיין לא יקרא איש אמונה. כי איש אמונה הוא אדם שבכל מעשה שהוא עושה — הוא יוצא מתוך הנחת יסוד של האמונה והבטחון שהדרך הנכונה היא הדרך שבורא עולם ציווה בתורתו. ונה, למשל, לא נכנס לתיבה עד שהתחיל לרדת הגשם, כמו שכתוב (ז', ז) "ויבא נח ובניו... מפני מי המבול" והסתכלי ברש"י שם: "עד שדחקוהו מי המבול". האמין שיבוא המבול בידיעה ובשכל, אבל לא התנהג לפי זה. ולכן נקרא קטן = אמונה. ואנחנו מצווים להיות אנשי אמונה, ולבטוח בקב"ה בכל דבר גם בחיי הציבור והעם, וגם בדברים היותר קטנים, אם בחיי שכנות ואם בחיי המשפחה ובכל מאורע אישי.

עלינו להסתכל בנקודת מבט אמיתית, לראות שהקב"ה מכוון כל דבר, ומשגיח. כמו בקריעת ים סוף — ה' נהג רוח קדים כל הלילה וכו' — יכול כל מי שרוצה לומר לא היה שם נס אלא ב"מקרה" (מה זה ? ? ?) היתה שם רוח קדים, ובעקבותיה שפל זמני, ועם ישראל ניצל את השפל. הקב"ה גותן מקום לבחירה ומי שרוצה לטעות — יכול. גם שקורה — פירושו גילוי של השגחה, גם בלי שמשתנים סדרי הטבע, הברזל אינו צף והעץ אינו שוקע, אבל רואים את ההשגחה במקום. וזה התבטא במלחמה הזאת בכמה וכמה "מקרים" שארעו ללוחמים; קרה שמישהו התעקש לעמוד גבוה יותר ממה שהיה צריך, אמרו לו רד נמוך יותר — היה נפגע בראשו. או מקרה שארע לבחור מיבנה (אברך) — עלה לטנק (שנפגע) לראות מה שלום חבריו היושבים בצריח, התכופף פנימה, ובו ברגע חלף מעל ראשו טיל-נגד-טנקים. הרי מספיק שהיה מתעכב, מתאחר להתכופף לזמן קצרצר — וטיל משמיד טנקים היה פוגע בו. הרי יש כאן גילוי ברור של השגחה, של כיוון הדברים. וקורה גם להפך — מישהו שהיה צריך להיות רחוק, לא במקום הזה, לא בתפקיד הזה — ודוקא במצב זה הוא נפגע, כאילו הוזמנו הדברים על מנת שיפגע — גם לצד הזה יש השגחה, כמובן. ניתן מקום לטועים, אבל אנו, על סמך ידיעתנו — יודעים לראות ולהבחין במאורעות, ולראות את השגחת ה' על עם ישראל והנהגתו בכל העולם.

למשל מקובל לומר ברחוב כי קציני צה"ל ואלופיו הם יותר טובים מקציני צבאות ערב, ולכן עם ישראל מנצח. אבל דרך האמת היא שונה — הקב"ה חפץ בנצחוננו של עם ישראל, ולכן אלופי צה"ל הם טובים יותר. ואם יש זמן שהקב"ה אינו חפץ, ח"ו, בנצחוננו של עם ישראל — לא עוזרים כל אלופיו הטובים של צה"ל, אלא מצליחים צבאות סוריה ומצרים לפרוץ ולכבוש.

אתמול שוב ראינו מחזה נפלא — החרמון עטוף בעננים — ערפילים, המכסים כמו כפה מרחפת על פסגתו, ומתוך אותה פסגה עטופה בענני המשי "ניגרים" להם פלגי שלג, המכסים את ערוצי המורדות הדרומיים של החרמון. חבל שאין לי מצלמה צבעונית. עכשיו גם רואים שמתחילה כאן בכל האזור פריחה נהדרת. האדמה מתכסה לאט לאט

ב"פלומה" ירקרקת. עדין קטנה, רק בימים אלו נבטו הצמחים, ועדיין לא כולם, אבל כבר רואים את היופי הנפלא, ואת פלאי הבריאה. חבל שהאזור הזה הוא "אזור מלחמה" ואי אפשר לבא לטייל כאן.

אל מערכת — "אל מחוץ לחומות"!

רצוני לציין ולהדגיש כי המכתב שפורסם בשמי (מכתב אברך אל אשתו) בחוברת הקודמת אינו מקורי שלי — קטעים נרחבים ממנו הם הרצאת דברים ששמענו ביום עיון ברמת הגולן והשתדלתי כמיטב יכולתי להעבירו אל העורף היקר. במכתב המקורי כבר ביקשתי סליחתם של הרבנים אם פה ושם הוספתי גופך משלי בלי להדגיש זאת.

לרבי וזורי שלום וברכה!

רק אחרי שעוברים מלחמה אפשר להבין מדוע שמו של הקב"ה שלום ועד כמה שזה קשור לאמת — חותמו של הקב"ה...

בעיות רבות מבחינה הלכתית התעוררו בזמן הזה חלקם אפשר להעלות על הכתב וחלקם צריך ברור בע"פ כי אי אפשר לפרטם במכתב מסיבות ידועות.

הבעיות העיקריות התעוררו בקשר שבת והג.

א. יצירת רשות היחיד בשבת ע"י רשת. המעשה כמובן מותר השאלה האם הרשות שנוצרה מותר להשתמש בה בשבת ולהתיחס אליה כאל רשות היחיד?
אם כן, האם הרכב ומה שמסביבו סביב הרשת הם רשות יחיד אחד מבחינת עירובי הצרות?

האם מותר ליצור מקום פטור בשבת ולהשתמש בו למשל ע"י העמדת זביל?
האם מותר לשפך מים לדוגמה על דפן הרכב בשבת וע"י כך המים יעברו לרשות אחרת?
האם יש מקום להשתמש ביד של חבר כמקום פטור תוך כדי הליכה?

ב. האם אפשר לעשות הבדלה על פטל כשאין משקה אחר? ומה בנוגע לברכה?

ג. עשית קידוש כשיש רק חצי כוס יין, האם להוסיף מים ולהשלים את הכוס, או לעשות את הקידוש על חצי כוס?

ד. שימוש בקופסאות שימורים בשבת ע"י פתיחתן ואכילה מהם במקרה ואין צלחות (מבחינת יצירת כלי בשבת)?

ה. שימוש בסיר תוצרת חוץ, כנראה חדש, להרתחת מים ללא הטבלתו?

ו. קבלת דואר ותבילות בשבת והג, איך להתנהג?

ז. אם יש מספיק אוכל, האם מותר לקבל בשבת עוד אספקה למרות שיש אוכל לכמה ימים? וכן לגבי מותרות כגון ממתקים?

ח. קבלת מים בשבת כשיש מים ברכב לעוד יום יומים וכנראה שגם למחרת יגיעו מים?

ט. החלפת בגדים בשבת, וכן לבגים, בבגדים שהגיעו באותו יום (הכונה אם מותר לקחת

את החדשים) כשלא ידוע מתי יגיעו עוד בגדים נקים? הבעיה העקרית היא העברה מרשות לרשות.

י. הגיעו מתנות לפלוגה בשבת: טרבוניסטורים ומכונות גילוח וכן כלי כתיבה. בקשנו שלא יחלקו אותם בשבת ולא הסכימו. איך צריך להתנהג כשנותנים גם לנו דברים כאלה? והשימוש בדברים האלה לאחר מכן?

יא. האם השטח שאנו נמצאים בו בדרום נחשב כחוץ לארץ? ואם כן על מה זה משפיע מבחינה מעשית כגון ברכת כהנים וכדו'?

יב. מה לעשות כשחיל לא דתי מבקש ממך משהו לאכול (ממתק) בשבת בבוקר או בערב לפני קידוש?

יג. מה דין לקחת ציוד אישי וצבאי שצה"ל לא צריך וזה נמצא בשטח אויב שנכבש?

יד. האם מותר להרוג שבוי כשאין אפשרות לקחת אותו אתנו כי נמצאים באמצע קרב ונעים ממקום למקום ואין כח אדם לשמור עליו?

טו. כיסוי דרכים בשבת כיצד?

טז. טלטול גיר טואלט בשבת בכיס, האם מותר רק בשעת צורך או שהותר באופן כללי?

יז. שתית מיץ טבעי תוצרת שלא ידוע אם היתה השגחה ביצורו?

נשמח לקבל את התשובות וגם דברי תורה אחרים אך כמובן שנשמח עוד יותר לחזור במהירות לבית ולישיבה וללהום במלחמתם של תנאים ואמוראים.

"אודה ד' בכל לבב בסוד ישרים ועדה גדולים מעשה ד' הוד והדר פעלו וצדקתו עומדת לעד"

תלמידך ..

(תלמיד ישיבת "קרית ארבע")

לכ' מו"ר הרב ...

היחידה שלנו ירדה דרומה יותר, כך שכתובתי השתנתה, גם כאן עובדים מדי יום ביומו 12 שעות רצופות, כך שהזמן די דחוס וצריך לדעת לנצל את הזמן כדי לקבוע עתים לתורה.

הדבר שמעסיק אותי עכשיו זהו מצבו של ... , כך שבמידה וישנה התפתחות בנושא לכתוב לי.

בנוסף לכך התעוררה אצלי בעיה הלכתית: במשך שהותי כאן, כשאני נוסע מדי יום ביומו, כל הזמן יצא לי לנהוג לא פעם אחת. לסיור יוצא נהג מיוחד, שתפקידו בסיור הוא נהג, ואני מפקד הסיור. בעיתי היא, האם בשבת מותר לי לנהוג. מאחר ויש נהג, ותפקידי אינו לנהוג? האם יש נפק"מ מי ינהג? אמנם בכ"מ נשנתה הלכה — כגון בכלאים — שרוכב ורכוב זה היינו הר, אולם בקשר לשבת מחמת ידיעותי המועטות בסוגיא זו איני יודע מה הדין, כך שבינתיים אני נוהג לחומרא אגב, רשיון נהיגה אין לי. ויתכן שגם זה בפנ"ע הוא איסור הלכתי. בתקוה לשוב במהרה לכתלי ישיבתנו הקדושה.

(תלמיד ישיבת "קרית ארבע")

"מנורה בדרום..."

רשפי חנוכה

... הלו סגן... תראה אנחנו לא דתיים אבל רוצים להדליק נרות של חנוכה... קצת שיוכירו לנו את הבית... את גן הילדים... אנחנו תקועים פה מהמלחמה קצת אור קצת שירה, יש לך חנוכיה בשבלינו?

קצין בחיל הים בדרגה סרן, פרוע שיער עומד מולי, מבטו מתחנן קימעא, הוא ודאי לא יודע שהוא כמתחנן ואולי לא היה רוצה לדעת.

הוצאתי מכיס מעיל הרוח את החנוכיה שהועדתי לשעת חירום, נרות צבעוניים ודף הוראות הלכתיות להדלקת הנרות שהדפסתי: "זה בשבילכם" אמרתי.

"תשמע איך עשית את זה? ... אני הולך לאסוף את כולם ואת הוסקי ואת הכלב — כולם חייבים להשתתף, זה חג נצחון". תוך דקות התארגנו האנשים... החנוכיה הודלקה על ידי וגר ראשון של חנוכה תשל"ד בער באפילת גשר הספינה — אפילו צלם הופיע מאי שם. מעוז צור ישועתי... לא האמנתי, כולם ידעו את המנגינה... הצצתי בסרן פרוע השער, הוא היה מהורהר, שקוע בעצמו, פניו האירו לאור הנרות... חשבתי: אין לנו רשות להשתמש בהם... אבל לולא הנרות לא הייתי רואה את ההתכנסות הפנמית שלו בתוך עצמו... אחר כך הצטרף לשירה.

היה שם איזה מלואימניק נכד של רב בישראל... מזג את המשקה התריף... לחיים... שנזכה בשנה הבאה להיות ב... בית.

כל שירי חנוכה, במיוחד הילדותיים, נשמעו כבמקהלה, מעטים היו הצוות אך גברו על מים רבים שטלטלו את הספינה... מעטים נגד רבים חשבתי.

אחר כך באו הלביבות... והפלפל... והסחוג ועוד מיני מטעמים מאולתרים "לחנוכה לא צריך להתכונן... זה בא לבד" — הם אומרים.

סימנו בשעה מאוחרת בהרגשת רוממות רוח. כמה הם רחוקים — זרהרתי, אך בכל זאת עד כמה קרובים הם! חשתי זאת בכל מאודי.

הרב נחום שחר (שורץ)

רב צבאי בחיל הים

ומנורה בצפון

למירי היקרה שלום וברכה! ב"ה יום ה' "זאת חנוכה" תשל"ד

... אתמול לעת ערב הדלקנו נר שמיני של חנוכה.

המחזה היה מרהיב עיין, ראשי ההרים שלאורך כל קו החזית זהרו והפיצו אור יקר על סביבם, ואני תהיתי ביני לבין עצמי מה בעצם עומד כחומה בצורה בפני האויב הצפוני? האם שרשרת הביצורים ורוב החיילים והטנקים? או האור הבוקע מנרות החנוכה? הן יודעים אנו שלפני מאות שנים, כשהאור הפנימי בארצנו דעך לא הצלחנו לעמוד בפני הפולשים מארץ צפון וצבאות יון וסוריה הגיעו עד למבואות ירושלים, עד שבא יהודה המכבי וטהר את מעוזנו הרוחני והאיר את החשכה הגדולה שהשתררה על עם ישראל ("וחשך על פני תהום" — זו מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל") באמצעות פך שמן בודד וטהור אשר יד הערלים לא טמאתו.

ועוד הרהור שעלה בלבי לעת ערב. ידוע לכל שנרות חנוכה נועדו לפרסומי ניסא, וככל שהפרסום גדול יותר הרי זה משובח. אעפ"כ כל אותן חנוכיות גדולות ונאדרות, עם אורן העצום והמזהיר למרחקים — פסולות, ודוקא החנוכיה הקטנה נטולת הברק והרושם, אשר הדלקנו בבית פנימה, בחבורה קטנה ואינטימית — כשרה.

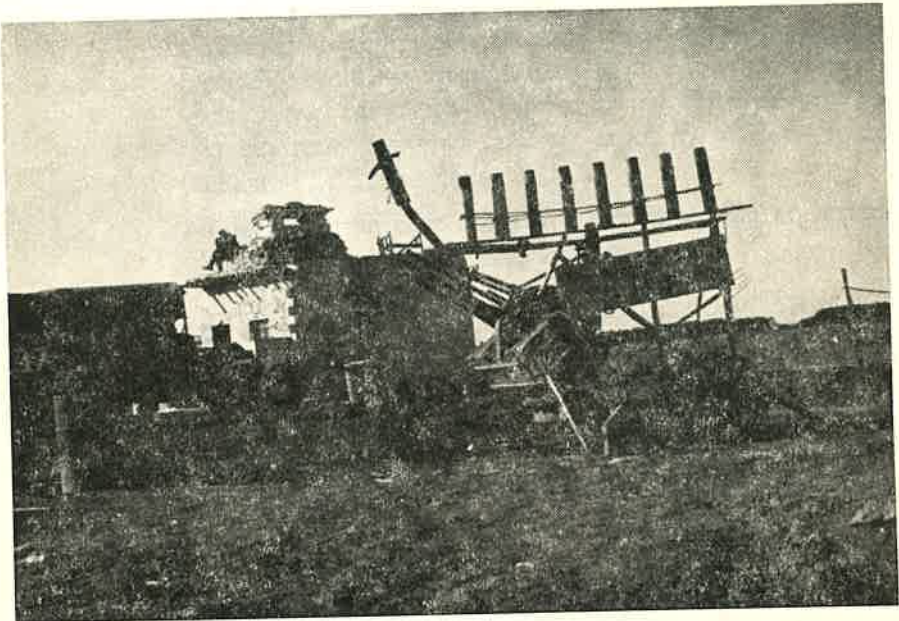
וכל כך למה? עיקר פסולן של החנוכיות הגדולות הוא משום שאינן מודלקות על פתח הבית (אולי פסולות הם גם משום שנראות כמדורה) ללמדך שהאור חייב להגיע מתוך הבית, רק כאשר הבית רווי תוכן מסוגל הוא להפיץ אורה על סביבותיו. כל הרוצה להפיץ תרבות, ערכי מוסר וחינוך בראש חוצות בשעה שביתו הפרטי ריקן — יעלה חרס בידו.

וגם זאת רק בתקופות נורמליות. ישנן תקופות שהסתגרות בתוך הבית יפה להן. כשעם ישראל יצא לגלות ונטמע בין הגויים וגברה סכנת ההתבוללות — פסק הרמ"א להלכה "מניחה על שולחנו ודיו". אז באה הסתגרות מוחלטת בידעם שכל נסיון של הפצת אור החוצה, או של פגישה עם העולם החיצון היא הרת סכנות. כשחזרנו ארצה והיציאה חוצה הפכה לאפשרית — חזרנו להדליק על פתח הבית, אולם חלילה חלילה לנו להנתק ממנו כליל.

דומני שעיקר הבעיה של החברה הישראלית החדשה הוא בזה שהמירה את התא המשפחתי בדפוסי תרבות המוניים, כגון בתי תרבות, בתי קולנוע, תיאטראות ועוד ולבסוף יצאה קרחה מכאן ומכאן. אלו היו גם סממניה של התרבות היונית אשר היתה חיצונית ושטחית "תורת פרחים ולא תורת פרי".

המנתק עצמו מן הבית לגמרי אינו מדליק גרות חנוכה כלל וכלל, שכן הן חובת הבית והאדם גם יחד "איש וביתו".
חבל שהמכתב יגיע אלייך אחרי חנוכה, אולם דומני שנכונים וטובים הדברים לכל עת.

חנוכה במוצב בכפר חבריה בחזית הטורית

החנוכה הורכבה על תותח ומחרשה ועליה כתבו הלוחמים
"וכתתו חרבותם לאתים וחנוותיהם למזמרות"